

Paweł Szczepaniak, Michał Ciach, Dariusz Zbroszczyk

**PRZYPADKI ŚMIERCI KRZYŻODZIÓBÓW ŚWIERKOWYCH
LOXIA CURVIROSTRA SPOWODOWANE RUCHEM DROGOWYM**

W dniu 21 VII 2004 koło miejscowości Trzcianne (53°20'N; 22°41'E) w Biebrzańskim Parku Narodowym znaleziono na asfaltowej drodze martwego krzyżodzioba świerkowego w szacie *juvenalnej* (M. Bylicka). W sąsiedztwie drogi, po obu jej stronach rosły sosny zwyczajne *Pinus sylvestris*.

W dniu 4 III 2005 w pobliżu miejscowości Podczerwone w Kotlinie Orawsko-Nowotarskiej (49°26'N; 19°51'E) obserwowano na pokrytej lodem i posypanej piaskiem jezdni przesiadujące i płoszone przez przejeżdżające samochody krzyżodzioby świerkowe. Kilukrotnie odnotowano grupki ptaków liczące po kilka osobników, po czym odnaleziono na jezdni martwego samca. W sąsiedztwie drogi nie stwierdzono drzew lub nasion gatunków iglastych. Ptaki najprawdopodobniej zbierały piasek pokrywający lód.

Na skraju wsi Psary-Kąty (50°57'N; 20°52'E) ok. 50 m od granicy lasu (Świętokrzyski Park Narodowy – oddz. 222) 16 III 2005 zaobserwowano 4 os. (w tym 2 samce) siedzące na drodze asfaltowej. W dniu 24 III 2005 w tym miejscu znaleziono martwego samca *subad.* Kolejne dwa martwe osobniki znaleziono 1 i 11 IV 2005

oraz martwego *ad.* samca 16 IV 2005. Siedzące na asfalcie krzyżodzioby świerkowe zawsze spotykano w tym samym miejscu. W okresie prowadzenia obserwacji kilkakrotnie spotykano tam stada ptaków liczące maksymalnie 6 osobników (ostatni raz 26 IV 2005 – samiec *ad.*). Krzyżodzioby świerkowe widywano w tym czasie także w pobliskich drzewostanach ŚPN. Najprawdopodobniej przyczyną stałego przesiadywania ptaków na drodze były opadłe na asfalt nasiona modrzewia europejskiego *Larix decidua*, na których ptaki żerowały. Przyczyną śmiertelności we wszystkich opisanych przypadkach była kolizja z samochodem.

Ruch pojazdów mechanicznych i związana z nim infrastruktura wpływa negatywnie na środowisko m.in. poprzez emisje substancji szkodliwych, hałas oraz kolizje ze zwierzętami. Najbardziej dostrzegalnym skutkiem jest śmiertelność zwierząt spowodowana uderzeniami przez pojazdy. Liczba ptaków corocznie zabijanych na europejskich drogach sięga milionów osobników (Erritzoe *et al.* 2003). Badania skandynawskie wykazały negatywny wpływ szlaków komunikacyjnych na zagęszczenia ptaków lęgowych, wśród gatunków wykazujących największy spadek zagęszczenia w pobliżu dróg znalazły się krzyżodzioby (Kuitunen *et al.* 1998). W okresie pozalęgowym szlaki komunikacyjne są przypuszczalnie regularnie wykorzystywane przez krzyżodzioby świerkowe jako żerowiska na opadłych i nagromadzonych na poboczach nasionach bądź jako miejsca pozyskiwania gastrolitów lub mikroelementów (M. Bylicka, M. Ciach, w przyg.). Przypadki śmierci krzyżodziobów spowodowanej ruchem drogowym są w Europie notowane rzadko (Oeser 1977, Müller 1995). W Ameryce Północnej informacje takie należą do częstszych (Meade 1942, Clarke 1981, Brownlee *et al.* 2000), a za czynnik powodujący gromadzenie się ptaków przy drogach jest uznawana sól stosowana do odładzania dróg. W przypadku krzyżodzioba świerkowego – gatunku nielicznego i występującego lokalnie w Polsce śmiertelność spowodowana ruchem drogowym może być w niektórych rejonach istotnym czynnikiem redukującym jego liczebność.

Literatura

- Brownlee L., Mineau P., Baril A. 2000. *Road salts and wildlife – an assessment of the risk*. Commercial Chemicals Evaluation Branch, Environment Canada.
- Clarke H. W. 1981. *Highway mortality of the red crossbill, Loxia curvirostra*. J. Idaho. Acad. Sci. 17(1): 1-2.
- Erritzoe J., Mazgajski T. D., Rejt Ł. 2003. *Bird casualties on European roads – a review*. Acta Orn. 38: 77-93.
- Kuitunen M., Rossi E., Stenroos A. 1998. *Do Highways Influence Density of Land Birds?* Environmental Management Vol. 22, No. 2: 297-302.
- Meade M. G. 1942. *Calcium chloride – a death lure for crossbills*. Auk 59, 439-440.
- Müller A. 1995. *Vogelverluste durch den Straßenverkehr in Abhängigkeit von der Jahreszeit*. Beitr. Gefiederkunde und Morphologie der Vögel 2: 47-54.
- Oeser R. 1977. *Der Fichtenkreuzschnabel (Loxia curvirostra L.) als Opfer des Straßenverkehrs im Fichtenberggebiet*. Beitr. Vogelkd. 23: 278-280.

Adresy autorów:

Paweł Szczepaniak, Dariusz Zbrozczyk, Świętokrzyski Park Narodowy, ul. Suchedniowska 4, 26-010 Bodzentyn, e-mail: szczepan@swietokrzyskipn.org.pl

Michał Ciach, Zakład Zoologii Leśnej i Łowiectwa, Wydział Leśny Akademii Rolniczej w Krakowie, al. 29 Listopada 46, 31-425 Kraków, e-mail: mciach@ar.krakow.pl

ROADKILLS OF THE RED CROSSBILL *LOXIA CURVIROSTRA***Summary**

In 2004-2006, six cases of the roadkills of Red Crossbills *Loxia curvirostra* caused by vehicle traffic were noted. These birds probably foraged with other birds on seeds of coniferous trees lying on the road, or they picked up sand/salt from the road.